

De Vreedzame Wijk Kanaleneiland

De derde
meting
in het
onderzoek
naar De
Vreedzame
Wijk

2012-2013

Een onderzoek uitgevoerd in opdracht van de CED
Maartensdijk.

Uitgevoerd in 2013 door MvD-Research en
Horjus & Partners:

M.W. van Dijken, MSc.
drs. B. Horjus.
M. Day, BSc

Contact:
m.w.vandijken@uu.nl / b.horjus@uu.nl

Utrecht, november 2013

Inhoudsopgave

Inleiding.....	4
De dataverzameling in Kanaleneiland 3e meting.....	5
De kindervragenlijst.....	5
De ouder vragenlijst.....	6
De medewerkersvragenlijst.....	7

Inleiding

In 2010 en 2011 zijn er metingen verricht om de werkzaamheid van de invoering van De Vreedzame Wijk in Kanaleneiland inzichtelijk te maken. Deze metingen brachten onvoldoende duidelijkheid en inzicht in die werkzaamheid en de verklaring daarvoor was dat door niet voorziene ingewikkelde structuren in Kanaleneiland de implementatie van het programma was vertraagd. Om die reden is in 2013 nogmaals een meting gedaan met dezelfde instrumenten en design. Inmiddels was bekend dat De Vreedzame Wijk redelijk was ingevoerd, dus we mochten verwachten dat er impact zou zijn van het programma.

Omdat echter beschikbare middelen bijzonder klein waren hebben we deze rapportage beperkt moeten houden.

Voor de beschrijving van de programmatheorie, het onderzoeksdesign, vragenlijsten en contextbeschrijvingen verwijzen we dan ook naar de rapportage uit 2011. In dit schrijven concentreren we ons op de uitkomsten van de metingen.

1. Uitkomsten van de metingen

De dataverzameling in Kanaleneiland 3e meting.

De metingen werden verricht van najaar 2012 tot eind augustus 2013. In deze analyse zal, waar zinvol, een vergelijking worden gemaakt met de vorige twee metingen (2010 en 2011) in Kanaleneiland¹. In 2013 werden 124 kinderen van acht tot twaalf jaar ondervraagd in een face-to-face interview. Ook werden in totaal 106 ouders ondervraagd in een face-to-face interview en via de scholen met een schriftelijke vragenlijst. Het ging in beide dataverzamelingen om een vragenlijst met multiple-choice en open vragen. Dit leverde kwantitatieve en kwalitatieve gegevens op. In de meting onder professionals reageerden 29 respondenten op een internetvragenlijst.

Ook hebben er semigestructureerde interviews plaatsgevonden met vijftien professionals en/of vrijwilligers van; De Gemeente Utrecht, Doenja Dienstverlening, Al Amal, Wijkpastoraat, Jongeren Cultuurhuis, Politie, MORK, en andere zelforganisaties. Daarnaast zijn alle Vreedzame activiteiten in de wijk bezocht en daar hebben korte gesprekken plaatsgevonden met uitvoerende professionals en/of vrijwilligers.

In dit hoofdstuk vindt u eerst algemene - en achtergrondgegevens per meting, opvallende uitkomsten per meting en vervolgens wordt ingegaan op data die betrekking hebben op de centrale mechanismen.

De kindervragenlijst

In de kindervragenlijst werden naast achtergrondgegevens, vragen gesteld over de mechanismen: in hoeverre men Vreedzame aspecten herkent in het kinderaanbod; het oplossen van conflicten; veiligheidsbeleving; gemeenschapstaken en gemeenschapsgevoel; participatie; Code of the Street; het begrijpen van De Vreedzame Wijk. De kinderen werden steeds rond een kinderactiviteit geïnterviewd. De belangrijkste vindplaats voor kinderen waren de speeltuinen van Doenja (resp. 48,6%, 58,1% en 61,3%). Significante verschillen tussen kinderen uit de speeltuin en kinderen, die daarbuiten werden bevraagd werden niet gevonden. Tijdens de eerste meting was de populatie op sekse niet gelijk verdeeld: 35,9% man, 64,1% vrouw. Tijdens de tweede en derde meting was dit wel gelijk verdeeld (resp. in 2012 en 2013: 51% man, 49% vrouw en 49% man en 51% vrouw). Dit is net geen significant verschil ($\chi^2 5,725$, $df=2$, $p=.057$), maar kan invloed hebben op onze bevindingen en er is daarom rekening mee gehouden tijdens de analyse en op gecorrigeerd waar nodig. De leeftijden waren als volgt verdeeld:

Tabel 1: Leeftijden van kinderrespondenten.

Leeftijd	2010	2011	2013
8 jaar	25%	28%	11%
9 jaar	20%	26%	13%
10 jaar	25%	19%	20%
11 jaar	17%	17%	27%
12 jaar	13%	10%	20%

Hieruit blijkt dat in de derde meting meer oudere kinderen zijn bevraagd. Dit is significant anders dan de vorige metingen ($\chi^2 38,8$, $df=10$, $p<.001$). Ook hier zal met leeftijdsverschillen rekening worden gehouden in de analyse.

¹ Zie voor de rapportage hierover; Van Dijken, Horjus en De Winter, 2011

Er is gevraagd of de ouders al dan niet in Nederland geboren zijn. Hieruit bleek dat in de 3 metingen resp. 85,4% 96% en 97% van de kinderen minstens één ouder heeft die niet in Nederland geboren is. In alle metingen komen de meeste ouders uit Marokko (resp. 50%, 65% en 54%). Door de metingen heen stijgt het aantal, dat op een Vreedzame School zitten, respectievelijk 45%, 65% naar 72% (zie tabel 2). Dit komt ook omdat scholen die aanvankelijk geen Vreedzame School waren, dat later wel werden (Al Hambra).

Tabel 2: Zitten kinderen op een Vreedzame School?

Vreedzame School of anders	2010	2011	2013
School anders	55%	35%	28%
Vreedzame School	45%	65%	72%
Totaal in de meting	100	102	124

Opvallende uitkomst: Onder de respondenten is het aantal schoolmediatoren gegroeid van 4 in 2010, 11 in 2011 tot 32 in 2013. In de eerste 2 steekproeven waren er geen wijkmediatoren. In de derde meting bleken er 6 respondenten wijkmediator te zijn.

De oudervragenlijst

In de oudervragenlijst werd naast achtergrondgegevens gevraagd naar: bekendheid met- en succes van De Vreedzame Wijk; veiligheid voor de kinderen; vaardigheden in het omgaan met kinderen; het pedagogische gehalte van de wijk; het delen van de opvoedingsverantwoordelijkheid.

Ouders werden geworven in de speeltuinen en via de scholen. Het gaat alleen om inwoners van Kanaleneiland. Tijdens de meting werden er 22 mannen en 84 vrouwen geïnterviewd.

Opvallende gegevens: door de jaren heen is de naamsbekendheid van De Vreedzame Wijk onder ouders toegenomen. In de eerste meting heeft 15,7%, in de tweede meting 34,7% en in de derde meting 65,1% van De Vreedzame Wijk gehoord. Opmerkelijk hierbij is dat ongeveer 60% van de respondenten in deze derde meting ouders zijn van kinderen die niet op een Vreedzame school zitten. Gezegd moet worden dat ook de niet Vreedzame scholen volop participeren in De Vreedzame Wijk en er is dan ook geen samenhang tussen 'gehoord hebben van de VW' en 'kinderen hebben op een Vreedzame School'. Ouders met kinderen op een VS hebben in de derde meting dan ook geen hogere waardering voor het programma De Vreedzame Wijk of de veiligheid in de wijk.

Respectievelijk doen 24,5%, 19,8% en 14% van de ouders vrijwilligerswerk in de wijk. Overigens doet in de derde meting 21% van de ouders van kinderen die op een Vreedzame School zitten vrijwilligerswerk tegenover 10% van de ouders die hun kinderen niet op een Vreedzame School hebben (niet significant Chi²). Het gaat bij vrijwilligerswerk vooral om moeders die activiteiten begeleiden op school of tijdens de tussen schoolse opvang, ondersteuning in de wijkbibliotheek, schoonmaken van de wijk, of werkzaam zijn bij een stichting of vereniging in de wijk.

Tabel 3: Waar zitten hun kinderen op school?

Scholen	2010	2011	2013
Vreedzame school in KE	56	58	39
Andere school in KE	20	23	60
Vreedzame school buiten de wijk	8	5	6
Andere school buiten de wijk	9	1	1
Onbekend/VO/voorschool	9	14	-
Totaal in de meting	102	101	106

Opvallend is dat in de 3^e meting minder ouders van een Vreedzame school participeerden in het onderzoek. Dit is te

verklaren doordat twee Vreedzame Scholen (3 locaties) bewust buiten deze meting zijn gehouden. In dezelfde periode vond namelijk de eerste meting plaats van het onderzoeksproject De Vreedzame Wijk 2.0 o.a. op die scholen. Om overbelasting te voorkomen zijn de ouders van die scholen buiten deze meting gelaten. In de analyses wordt rekening gehouden met deze 'scheve' uitkomst.

De medewerkersvragenlijst

In de medewerkersvragenlijst werd naast achtergrondgegevens gevraagd naar: het hanteren van Vreedzame aspecten; het herkennen van de methode bij collega's en de eigen instelling; uitdrukkelijk is aandacht besteed aan de vraag of men participatie in de voorziening heeft geïmplementeerd; veiligheid rond de kinderactiviteit; omgangsvaardigheden met kinderen; het delen van de opvoedingsverantwoordelijkheid; succes van De Vreedzame Wijk.

Er was een totale respons van 78 medewerkers die De Vreedzame Wijk uitvoeren. Hier werd via internet de vragenlijst ingevuld met open en gesloten vragen.

Het aantal respondenten geeft een redelijke verdeling weer van het aantal mensen dat bij De Vreedzame wijk betrokken is. Doenja dienstverlening is de grootste speler in Kanaleneiland.

Tijdens de eerste meting had 68% een cursus gevolgd. Tijdens de tweede meting had 90% een cursus gevolgd, waarvan twee respondenten de cursus net hadden afgerond. In de derde meting had 38% (11) van de 29 respondenten (nog) geen cursus gedaan.

Tabel 4: Respondenten werken bij instelling.

Werkgever	2010	2011	2013
Doenja Dienstverlening	13	27	18
Utrechts Centrum v.d. Kunsten	2	-	-
Longa Utrecht (Turnen)	1	-	-
JoU!	-	1	-
Al Amal	-	-	5
Kidscafé	-	-	1
Saartje Kinderopvang	1	-	1
Youth for Christ	2	1	-
Buurtpastoraat	-	1	2
Politie Utrecht	-	-	2
Totaal	19	30	29

Interviews sleutelpersonen

Gedurende het onderzoek werden bij herhaling sleutelpersonen bevroegd met een kwalitatieve open itemlijst of met een agenda die voor dat moment van belang was. De thema's die besproken werden hadden vooral te maken met de implementatie van het programma in de wijk. Er hebben semigestructureerde interviews plaatsgevonden met vijftien professionals en/of vrijwilligers van; De Gemeente Utrecht, Doenja Dienstverlening, Al Amal, Wijkpastoraat, Jongeren Cultuurhuis, Politie, MORK, en andere zelforganisaties. Daarnaast zijn alle Vreedzame activiteiten in de wijk bezocht en daar hebben korte gesprekken plaatsgevonden met uitvoerende professionals en/of vrijwilligers. Deze gegevens zijn alleen kwalitatief. De bedoeling van deze interviewronde was enerzijds van hen te vernemen wat ze vanuit een organisatieperspectief waarnemen van de implementatie en anderzijds welke effecten de methode in Kanaleneiland heeft en welke impact het op de eigen organisatie heeft. Daarnaast is om een visie gevraagd op de toekomstige ontwikkelingen in Kanaleneiland. De gegevens van deze observaties en interviews zijn verwerkt in de programma procestheorie en

opgenomen in de analyses waar dit relevant is.

Met betrekking tot de werkzame mechanismen

Werkzaam mechanisme 1.1: Als kinderen de Vreedzame attributen, waarden en normen verbinden aan een bepaald domein zullen ze het op school aangeleerde Vreedzame gedrag, in het bijzonder zich verantwoordelijk voelen over anderen in de omgeving en het doen van gemeenschapstaken eerder vertonen.

Hoe meten we of dit mechanisme werkzaam is in Kanaleneiland:

1. We kijken of de bij kinderen gemeten afhankelijke variabelen 'herkennen van Vreedzame aspecten' en 'bezoeken van een Vreedzame School' samenhangen met 'zich verantwoordelijk voelen voor anderen' en 'doen van taken in de wijk'.
2. We kijken of de bovengenoemde variabelen (behalve het bezoeken van De Vreedzame School) zijn toegenomen in de drie metingen.

Tabel 5: Herkenning van Vreedzame aspecten.

Vreedzaam Aspect	2010	2011	2013
We zien hier het Vreedzame logo	26%	55%	78%
Hier zijn mediators	18%	24%	53%
Er is hier een afkoelplek	22%	48%	53%
Hier wordt een stappenplan gebruikt	28%	58%	56%
Hier hanteren ze een binnenkomer	18%	58%	72%
Hier hanteren ze een afsluiter	21%	50%	76%
Hier hanteert men een agenda	19%	56%	75%

Uit bovenstaande tabel wordt met significantie (χ^2 130,69, $df=42, p<.001$) duidelijk dat alle aspecten meer worden herkend

dan in eerdere metingen. Ook tijdens observaties waren dit onze bevindingen. Vreedzaam is goed zichtbaar geworden in de kinderactiviteiten. Overigens bleek in de derde meting dat voor het herkennen van Vreedzame aspecten niet uitmaakte of kinderen van een Vreedzame School kwamen of niet.

Tabel 6: Het voelen van verantwoordelijkheid.

Zich verantwoordelijk voelen	2010	2011	2013
Altijd	23%	21%	26%
Vaak	16%	23%	21%
Soms	34%	40%	37%
Nooit	27%	17%	15%

Tabel 7: Het doen van taken in de wijk.

Taken doen in de wijk	2010	2011	2013
Ja	47%	46%	68%
Nee	53%	54%	32%

Uit bovenstaande tabellen wordt duidelijk dat het zich verantwoordelijk voelen niet significant is toegenomen, hoewel het in de verwachte richting veranderd is. Het doen van taken in de wijk is wel significant toegenomen (χ^2 14,9, $df=2, p=001$).

In een analyse blijkt dat de mate van herkenning van Vreedzame aspecten in de kindervoorziening significant samenhangt met het doen van gemeenschapstaken (Spearman's rho .219, $p<.01$) en met het zich verantwoordelijk voelen (Spearman's rho .200, $p<.01$). Er blijkt geen samenhang te zijn met het zitten op een Vreedzame School.

Conclusie: Zowel de herkenbaarheid van Vreedzame aspecten als het doen van taken in de wijk neemt significant toe. Daarbij is er een verband tussen de mate van het herkennen van

Vreedzame aspecten in een voorziening en het zich meer verantwoordelijk voelen en het doen van taken in de wijk. Bijzonder is dat kinderen die op een Vreedzame School zitten in de wijk zich niet anders gedragen dan kinderen van andere scholen. Het is dus de vraag of het zitten op een Vreedzame School als onafhankelijke variabele mag gelden. Omdat er wel samenhang is met de variabele 'herkenbaarheid Vreedzame aspecten' is er wel degelijk een indicatie dat het mechanisme in De Vreedzame Wijk Kanaleneiland werkzaam is.

Werkzaam mechanisme 1.2: Als kinderen buiten de school geconfronteerd worden met uitingen van De Vreedzame School methode zullen ze ook daar beter in staat zijn om volgens de Vreedzame methode conflicten op te lossen.

Hoe meten we of dit mechanisme werkzaam is in Kanaleneiland:

1. We kijken of de afhankelijke variabelen 'het herkennen van Vreedzame aspecten' en het 'bezoeken van een Vreedzame School' samenhangen met het 'meer toepassen van het stappenplan bij conflictoplossing' en hebben van een 'Code of the Street attitude'
2. We kijken of de variabelen 'meer toepassen van het stappenplan bij conflictoplossing' is toegenomen en de 'Code of the Street attitude' is afgenomen

Er is gekeken of kinderen die hoog scoren op het herkennen van Vreedzame aspecten ook hoog scoren op het gebruiken van stappen en de manier van conflictoplossing. Eerst is gekeken of er in de drie metingen meer gebruik wordt gemaakt van het stappenplan door de respondenten. Daaruit blijkt een kleine maar significante toename (χ^2 11,63, $df=6, p<.01$). Stappen worden dus meer toegepast.

Tabel 8: Meer of minder gebruik van stappenplan.

Aantal stappen dat het kind gebruikt om conflicten op te lossen	2010	2011	2013
Geen een stap	67%	64%	65%
1 of 2 stappen	29%	29%	16%
3 of 4 stappen	2%	4%	6%
5 of meer stappen	2%	3%	13%

De samenhang tussen herkenning van de Vreedzame aspecten en het toepassen van het stappenplan binnen de drie metingen gezamenlijk blijkt echter niet erg sterk (Spearmans rho: .197, $p = .001$). De samenhang binnen de 3e meting is hoger (Spearmans rho: .357, $p = >.001$). Dit is een indicatie dat er enig verband is tussen het waarnemen van de Vreedzame attributen en het toepassen van het stappenplan, echter dit verband is niet sterk.

Ook is gekeken naar de leeftijd (tabel 9) en het al dan niet bezoeken van een Vreedzame School. Uit tabel 9 kunnen wij opmaken dat tussen de eerste en latere metingen vooral oudere kinderen zich het stappenplan meer eigen hebben gemaakt in de wijk. Ouder zijn veroorzaakt naar verwachting meer vaardigheden in het kunnen inzetten van Vreedzame conflictoplossing. Uit de cijfers blijkt inderdaad dat oudere kinderen vaker gebruik maken van het gehele stappenplan. Op dit punt is er een verschil te zien tussen Vreedzame scholen en de overige scholen. Er is over de drie metingen samen een significant verband tussen het toepassen van het stappen en het bezoeken van een Vreedzame School (Spearmans rho: .158, $p=.004$), maar deze is er niet voor de 3^e meting. Kinderen van andere dan Vreedzame Scholen gebruiken in de derde meting ook meer stappen.

Tabel 9: Gebruik van stappen bij het oplossen van conflicten.

Meting	2010		2011		2013	
Leeftijd	8,9	10,11,12	8,9	10,11,12	8,9	10,11,12
Stappen						
0	72%	57%	73%	52%	70%	66%
1 of 2	24%	38%	23%	37%	10%	17%
3 of 4	4%	0%	4%	4%	13%	3%
>4	0%	5%	0%	7%	7%	14%

Daarnaast is gekeken naar het verband tussen het herkennen van Vreedzame attributen/zitten op een Vreedzame School en het hebben van een 'Code of the Street (COTS) attitude' (Anderson, 1999). Hierbij is gebruik gemaakt van een aantal stellingen, dat beschrijft wat attitudes zijn². Deze schaal van zeven items had een Cronbach's $\alpha = .67$ voor alle metingen gecombineerd en $\alpha = .597$ voor de 3^e meting, wat een redelijke betrouwbaarheid geeft. In tabel 10 is aangegeven hoe kinderen scoorden op een samengestelde variabele van deze zeven items die aangeeft hoe zeer men het Code of the Street attitude hanteert. Er blijkt geen significante samenhang met het bezoeken van een Vreedzame School en geen samenhang met het minder/vaker herkennen van Vreedzame aspecten in de kindervoorziening.

In een deelonderzoek uitgevoerd in 2013 door bachelor studenten van de Universiteit Utrecht (UU) kwam als opmerkelijke indicatie naar voren dat er wel een verband is met betrokkenheid van ouders. Een hogere mate van

² Als een of meerdere van ons geslagen worden slaan we terug. Als iemand ons uitscheldt of bedreigt zullen we terugvechten. Als wij iemand slaan, uitschelden of bedreigen is het logisch dat we terugvechten.

ouderbetrokkenheid zorgt voor een hogere frequentie van toepassing van mediatie op straat. Dit blijkt significant het geval te zijn (Spearman's rho: .374, $p = .021$).

Wat betreft de meting van een COTS attitude, blijkt dat er tussen de 1^e en de 2^e meting een significant verschil is in een niet verwachte richting. Tussen de 1^e en 3^e meting is er juist een significant verschil weer wel in de verwachte richting, de Code of the Street is in de laatste meting (ten opzichte van de 1^e meting) afgenomen ($\chi^2 5,47$, $df=1$, $p > .025$). De effectgrootte is Cohen's $d = .17$. Dit is een klein effect, maar gezien het feit dat de eerste meting al een vrij hoge pro-sociale attitude liet zien kan dit toch gezien worden als een indicatie dat de 'straatcode-attitude' aan het afnemen is. Overigens bleek uit het deelonderzoek van bachelor studenten van de UU dat een Vreedzame en COTS attitude naast elkaar kunnen bestaan afhankelijk van de situatie waar ze zich in bevinden. Respectievelijk in de kindervoorziening of op straat. Wel hebben de kinderen meer waardering voor de Vreedzame omgang met elkaar en ze lijken zich hiermee meer te identificeren dan met de COTS attitude. Ze voelen een frictie tussen hun waardering voor de Vreedzame attitudes en hun gedrag op straat. Kinderen vinden het Vreedzame gedrag op straat moeilijker uitvoerbaar omdat het onveilig is. Verder komt naar voren dat kinderen aangeven zich ook in het straatdomein vaak Vreedzaam te gedragen

Tabel 10: Een Code of the Street attitude.

Mate van hanteren van COTS attitude op straat	2010	2011	2013
Hoge mate van COTS attitude	25=26%	29=36%	28=23%
Hoge pro-sociale attitude	72=74%	52=64%	94=77%
Totaal	97	81	122

Conclusie: Zowel het toepassen van het stappenplan als de COTS attitude zijn in de drie metingen in een positieve richting veranderd, Echter hier blijkt weinig tot geen samenhang te zijn

met het bezoeken van een Vreedzame School. Er is ook geen samenhang tussen de beide afhankelijke variabelen (aantal gebruikte stappen en COTS attitude) en het herkennen van Vreedzame aspecten in de kindervoorziening. Het mechanisme kan dus niet worden bevestigd in dit onderzoek

Mechanisme 2.1: Als kinderen gemeenschapstaken uitvoeren in de wijk wordt de gemeenschapszin bevorderd.

Hoe meten we of dit mechanisme werkzaam is in Kanaleneiland:

1. Er is gemeten wat in de drie metingen de mate is waarin men gemeenschapstaken doet en de mate van gemeenschapszin.
2. Gekeken is of hier een correlatie tussen bovenstaande variabelen bestaat

De variabele gemeenschapszin is gemeten aan de hand van de vragen; “zou je een gemeenschapstaak willen doen als het niet hoeft” en “voel je je verantwoordelijk voor andere kinderen in deze activiteit”? Uit de metingen blijkt dat het willen doen van gemeenschapstaken significant is toegenomen in de drie metingen (χ^2 12,10, $df=4$, $p=.017$). Bovendien blijkt dat 46% van de kinderrespondenten in 2010 en in 2011 een gemeenschapstaak doet (voorbeeld: mediëren, helpen, klusjes, schoonmaken, organiseren spelletjes, taak binnen een kinderactiviteit). In 2013 is het gestegen tot 68%. Dit is ook een significante toename (χ^2 14,945, $df=2$, $p=.001$). Het doen van gemeenschapstaken blijkt samen te hangen met het willen doen van gemeenschapstaken (Spearman's rho: .440, $p<.01$). De mate van het willen doen van gemeenschapstaken blijkt niet samen te hangen met het zitten op een Vreedzame School. Het antwoord op de vraag of kinderen zich verantwoordelijk voelen voor andere kinderen in deze activiteit is weergegeven in tabel 6. Op de vraag of men zich verantwoordelijk voelt voor andere kinderen antwoordde 39% ‘altijd’ en ‘vaak’ in de eerste meting en respectievelijk 42% en 56% in de tweede en derde meting. Dit verschil is niet significant. Het meest gegeven argument is

dat kinderen zich verantwoordelijk voelen voor kinderen die empathie oproepen: kinderen die ze kennen, die verdrietig zijn of kleine kinderen. Er is een kleine correlatie gevonden tussen de variabelen ‘verantwoordelijkheid’ en ‘het doen van een gemeenschapstaak’ (Spearman's rho: .095, $p<.05$). Daarnaast is er ook een samenhang tussen het zich verantwoordelijk voelen en het willen doen van gemeenschapstaken als het niet hoeft (Spearman's rho: .186, $p=.002$). .

Conclusie: Er blijkt in de drie metingen een toename te zijn van het willen doen van gemeenschapstaken. Er is geen significante toename van verantwoordelijkheidsgevoel. Wel blijkt er een kleine samenhang tussen de bovenstaande variabelen en het feitelijk doen van gemeenschapstaken, waarmee er een indicatie is dat het veronderstelde mechanisme in Kanaleneiland werkzaam is.

Mechanisme 2.2: Als kinderen meer inspraak krijgen in bestaande kinderactiviteiten zal daarmee de participatie en de gemeenschapszin worden bevorderd.

Hoe meten we of dit mechanisme werkzaam is in Kanaleneiland:

1. Hiertoe wordt de variabele ‘gemeenschapszin’ gecorreleerd met de vragen in de vragenlijst met betrekking tot participatie.

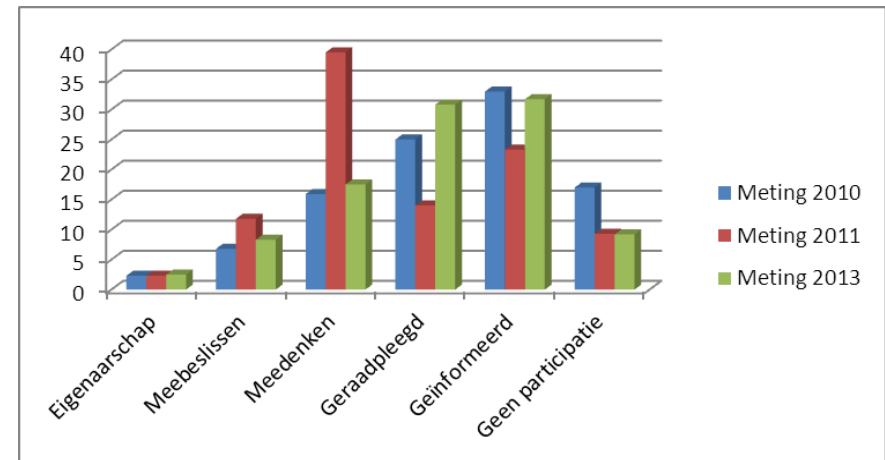
De participatie is geoperationaliseerd aan de hand van de participatieladder van Hart (1997) die voor De Vreedzame School is opgesteld door CED-groep (zie voor een beschrijving Van Dijken, Horjus, & de Winter, 2011).

In de vragenlijst zijn vragen opgenomen die betrekking hebben op de treden; meedenken, meebeslissen en eigenaarschap. (Mag je meedenken over activiteiten, mag je ook wel eens zelf een activiteit verzinnen, hoe gaat dat?) Op basis van deze kwalitatieve antwoorden is door enquêteurs bepaald ‘op welke

trede van de ladder' de respondent staat in deze kinderactiviteit. Twee onderzoekers (member validation/face value) hebben per respondent de gegevens geanalyseerd en in consensus deze ingedeeld in de participatie categorie op grond van de theorie van Hart (1997). Het resultaat is hieronder in afbeelding 1 weergegeven.

De verwachting is dat er met De Vreedzame Wijk in de loop van de jaren een toename in participatie zal plaatsvinden. Als er wordt gekeken naar de meest voorkomende waarneming, de modus, blijkt er geen eenduidige ontwikkelende lijn in het patroon te zitten (Modus 1^e meting: Geïnformeerd, 2^e meting: Mee denken, 3^e meting: Geïnformeerd). Echter is er wel een toename te zien in de frequentie binnen de hoge treden van de participatieladder (Meedenken, Meebeslissen & Eigenaarschap) bij de tweede meting. In de eerste meting vallen 25,1% van de respondenten in deze categorie, in de tweede meting zijn dat er 53,6%. Dit is een significante toename in participatie tussen de eerste twee metingen ($\chi^2 = 25,5$, $df = 10$, $p < .004$). Echter, in de derde meting daalt het percentage naar 28,3%. In de analyse blijkt dat 30% van de kinderen bij Samen-doen-na-schooltijd in de tweede meting aangaf mee te kunnen denken of beslissen. In de derde meting zijn geen Samen-doen-na-schooltijd kinderen bevraagd wat de resultaten beïnvloed heeft.

Afbeelding 1: Participatieladder.

Zoals in bovenstaande grafiek te zien is komen slechts enkele respondenten tot de trede eigenaarschap in alle drie de metingen (2,3%, 2,3% en 2,5%). Er is respectievelijk 6,8%, 11,6% en 8,3% die kan meebeslissen in de activiteiten en respectievelijk 15,9%, 39,5% en 17,5% die vallen onder de categorie meedenken. Er is een kleine toename tussen meting 1 en meting 3. Wat uit nadere analyse blijkt is dat in de speeltuinen Anansi en Eilandstede, Samen-doen-na-schooltijd en VET de participatie het hoogst is. Deze constatering is redelijk in overeenstemming met de observaties bij de diverse onderdelen van het kinderwerk. Niet alle onderdelen van het kinderwerk lenen zich voor participatie, maar aan de andere kant is participatie ook niet steeds de belangrijkste focus. In veel interventies zijn de kinderen in belangrijke mate consument van een kinderwerkeraanbod.

De positie op de participatieladder is gecorreleerd met gemeenschapszin ('verantwoordelijkheid voelen' en 'gemeenschapstaken willen doen'). Tussen deze variabelen is geen significante relatie geconstateerd. Ook is de positie op de participatieladder gecorreleerd aan het 'herkennen van

Vreedzame aspecten' en hiertussen is een correlatie (Spearman's rho: .440, $p < .001$), wat aangeeft dat naarmate de voorziening Vreedzame aspecten etaleert de participatie navenant hoog is.

Conclusie: De mate van participatie in de wijk is in de totale meetperiode niet toegenomen en er blijkt geen relatie te zijn met gemeenschapszin. Het mechanisme wordt niet als werkzaam herkend in dit onderzoek.

Mechanisme 3: De toerusting van alle opvoeders in de wijk met de principes van de 'Vreedzame aanpak' vermindert de handelingsverlegenheid in de omgang met kinderen (adequaat omgaan met incidenten, brutaal gedrag, escalaties van conflicten, e.d.).

Hoe meten we of dit mechanisme werkzaam is in Kanaleneiland:

1. Ouders en beroepsopvoeders (medewerkers) is een aantal stellingen voorgelegd die meten hoe competent opvoeders zichzelf achten in de opvoeding. (*Ik ben tevreden over hoe de opvoeding van mijn kinderen verloopt, Het ouderschap is moeilijker dan ik dacht*). Vervolgens is gekeken of er een toename is van opvoedingscompetenties
2. Gekeken is of respondenten die toename toeschrijven aan de invoering van de Vreedzame Wijk.

Het gebruikte stellingenblok is overgenomen uit een vragenlijst van het Sociaal Cultureel Planbureau (Doorten & Bucx, 2011) en gaat over de beleving van de opvoedingssituatie. De vragen zijn gebaseerd op een deel van de NOSI (Nijmeegse Ouderlijke Stress Index. De NOSI bestaat uit 13 schalen en meet de stressbeleving van ouders binnen de opvoeding. Voor dit onderzoek is alleen de schaal 'competentie' interessant. Het SCP heeft voor deze vragen geput uit de Vragenlijst

Opvoedingsondersteuning (Dekovic e.a., 1996). De schaal heeft in dit onderzoek een betrouwbaarheid van $\alpha = .689$.

Daarbij hebben wij stellingen toegevoegd over het omgaan met conflicten, deze kunnen niet opgenomen worden in de schaal en worden daarom apart geanalyseerd.

Ouders:

Er blijken geen belangrijke verschillen te zijn tussen de drie metingen met betrekking tot de perceptie van competenties van de ouders. De Vreedzame Wijk Kanaleneiland heeft klaarblijkelijk niet of nauwelijks invloed op het competentiegevoel van ouders. Deze uitkomst was wel enigszins verwacht, omdat we uit de procesanalyse wisten dat de interventies die gericht waren op ouders nog niet goed vormgegeven waren.

Ook is ouders gevraagd of zij goed om kunnen gaan met conflicten met - en tussen kinderen. Hieruit blijkt dat in de 3^e meting significant meer is geantwoord dat men zich competent voelt. Dat geldt voor zowel de vraag: '*Ik kan goed omgaan met conflicten die ik heb met kinderen*' ($\chi^2 40,230$, $df=10$, $p > .001$), als de vraag: '*Ik kan goed omgaan met conflicten tussen kinderen*' ($\chi^2 25,539$, $df=1$, $p = .004$).

Ouders is ook gevraagd wat ze aan de informatie of de cursus Vreedzame Wijk/School hebben gehad bij de opvoeding. Hieruit blijkt dat 22 respondenten een cursus³ hebben gehad, waarvan elf in de laatste meting. Tien respondenten geven aan dat de cursus hun veel heeft gegeven, vier personen geven aan dat het hen een beetje opleverde en vier personen doen er niets meer mee. Veertien personen die geen cursus deden

³ De cursussen waren van verschillende aard. Sommige ouders deden een cursus als medezeggenschapsraadslid, of als hulpmoeder op een school. Bij anderen was het enkel een voorlichting.

geven aan voordeel te hebben gehad bij de informatie over de VW.

Medewerkers:

Aan medewerkers zijn dezelfde stellingen voorgelegd, al dan niet aangepast aan hun situatie (*Ik ben tevreden hoe de omgang met kinderen in mijn werk verloopt*) De schaal heeft een betrouwbaarheid van $\alpha = .616$

Uit de analyse blijkt dat ook professionals zich redelijk tot behoorlijk competent achten en er is geen significant verschil tussen de drie metingen. Alle kinderwerkers op één na hebben ten tijde van de tweede meting de cursus gevolgd, tijdens de eerste meting waren dat acht personen. In de derde meting zijn er echter elf personen die (nog) geen cursus hebben gevolgd. Van de 29 respondenten in de 3e meting is iedereen positief over De Vreedzame Wijk. 11 respondenten geven aan dat De Vreedzame Wijk breder ingevoerd dient te worden. Twee medewerkers vinden de implementatie elders onvoldoende. Een van hen geeft aan: *'Binnen onze organisatie wordt er goed mee gewerkt, andere organisaties hebben nog geen cursus gevolgd of handelen niet vreedzaam. Hierdoor vind ik het succes nog niet voldoende als vreedzame wijk. Ook zelforganisaties moeten vreedzaam handelen'*.

Twaalf respondenten geven in verschillende bewoordingen aan dat het de goede kant opgaat. Zo zegt een van hen: *'Wij zijn op de goede weg met het verspreiden van de Vreedzame methodiek in de wijk maar er moet nog veel gebeuren, vooral als het gaat om het bereiken van de gewone burgers achter de deur'*. Veel respondenten wijzen op verdere implementatie bij ouders (4) of geven alleen aan dat er nog veel moet gebeuren. Respondenten geven aan:

Het idee achter de vreedzame wijk is goed, wel zal er meer in moeten worden geïnvesteerd om ouders de gedachte van de vreedzame wijk te vertellen en te leren gebruiken

Goed initiatief, goed uitgedacht, werkt goed. Maar moet nog verder worden geïmplementeerd.

Het zit nog in een prille fase als het gaat of er sprake is van inbedding in de wijk.

(onderzoeks-) Resultaten van de methode ontbreken nog, maar in mijn eigen werkomgeving zie ik kleine successen.

De dingen die ik vanuit de bso's (Buiten Schoolse Opvang) hoor zijn positief, maar die heb ik dus alleen van horen zeggen.

Dat wij er nog niet helemaal zijn maar wel op de redelijk goede weg

Ook is professionals gevraagd of zij goed om kunnen gaan met conflicten met - en tussen kinderen. Op beide vragen antwoordde rond de 88% dat ze het hier redelijk of helemaal mee eens zijn. Medewerkers vonden zich dus in alle drie de metingen competent.

Conclusies: Er is aan de voorwaarde dat 'alle' opvoeders zijn toegerust niet voldaan. In de 3^e meting waren 11 ouders die een cursus deden betrokken. Dit beperkt het trekken van conclusies wat betreft de ouders. Ouders achten zichzelf redelijk competent in de opvoeding en dit wijzigt niet na implementatie van het programma in de wijk. Ouders in de derde meting voelen zich wel competent in het omgaan met conflicten met betrekking tot kinderen dan ouders in de eerste en tweede meting. De meerderheid van de medewerkers achtte zichzelf in alle drie metingen competent en De Vreedzame Wijk zorgde niet voor een grotere competentie na implementatie. Niettemin zijn ze positief over De Vreedzame Wijk. De veronderstelde werkzaamheid van dit mechanisme wordt hiermee in dit onderzoek niet gevonden.

Mechanisme 4: Door toerusting van alle opvoeders in de wijk met de principes van de 'Vreedzame aanpak' zijn zij beter in staat om hun opvoedende rol op zich te nemen.

Hoe meten we of dit mechanisme werkzaam is in Kanaleneiland:

1. Bij ouders en beroepsopvoeders (medewerkers) is een aantal stellingen voorgelegd die gaan over a. een attitude met betrekking tot gedeelde opvoedingsverantwoordelijkheid en b. het al dan niet aanwezig zijn van een 'pedagogische civil society' (PCS). De drie metingen zijn vergeleken en zouden een positieve tendens moeten laten zien
2. We bekijken of men een eventuele toename toeschrijft aan De Vreedzame Wijk.

We beginnen bij de attitude van ouders. Deze werd gemeten met vragen naar de overtuiging van opvoeders betreffende het delen van de opvoeding en het verschil in opstelling jegens eigen kinderen en andermans kinderen/de gemeenschap. Bij ouders zijn de vragen gesteld uit de onderstaande tabel.

Tabel 11: Ouders attitude over samen opvoeden.

Bent u het eens met de volgende stelling ⁴	2010	2011	2013
Het zou goed zijn als ouders opvoeding minder als privéterrein zagen.	63%	70%	48%
Niet alleen professionals, maar ook buurtbewoners kunnen hun steentje bijdragen aan de opvoeding van kinderen in de buurt.	84%	81%	62%
Ik vind het belangrijk dat volwassenen uit de omgeving zich bezighouden met de opvoeding van mijn kind.	47%	54%	26%

In de drie metingen zien we hierin geen verandering in de verwachte richting. In tegendeel, ouders zijn over het algemeen minder positief gaan denken over gedeelde verantwoordelijkheid bij het opvoeden.

De aanwezigheid van een PCS werd gemeten met een stellingenblok dat gedeeltelijk is overgenomen uit een vragenlijst van het SCP (Doorten & Bucx, 2011). De stellingen gaan over informele verbindingen tussen opvoeders in de wijk betreffende het grootbrengen van kinderen. Dit wordt ook wel de pedagogische civil society genoemd. Dit begrip vloeit voort uit het begrip 'Civil Society': de vrijwillig samenwerkende gemeenschap van burgers (Commissie Toekomst Lokaal Bestuur, 2006). Het vergroten van de pedagogische kwaliteit van de buurt wordt gezien als een beschermende factor. Om dit te bereiken moet er een sfeer van vertrouwen ontstaan waarin mensen elkaar ontmoeten, elkaar leren kennen en bereid zijn met elkaar in gesprek te gaan. Bijvoorbeeld over opvoeden,

⁴ De eerste twee vragen vormen een schaal Cronbach's alpha = .602

opgroeien en gezondheid (Kesselring, 2011).Gevraagd wordt of ouders met elkaar praten over hun kinderen en of kinderen vaak bij andere gezinnen thuis komen. Van deze stellingen is een schaal gemaakt met een betrouwbaarheid van; Cronbach's $\alpha = .758$ (10 items in drie metingen).

Tabel 12: Pedagogische Civil Society (PCS) zoals ouders die waarnemen in de buurt

PCS	2010	2011	2013
Een lage PCS waarnemen ⁵	31%	20%	25%
Een hoge PCS waarnemen	68%	80%	75%

Zoals in tabel 12 te zien is neemt het percentage ouders wat een sterke PCS ervaart eerst toe en daarna weer iets af. Dit verschil tussen de metingen is echter niet significant bevonden Uiteindelijk zien we wel een verhoging van 7%. Om een beter beeld te krijgen welke aspecten van een PCS wel en welke niet worden ervaren in Kanaleneiland kijken we in tabel 13 naar alle stellingen afzonderlijk. Hierin valt op dat ouders wel met elkaar praten over elkaars kinderen en de kinderen in de buurt kennen, maar minder geïnteresseerd zijn in elkaars opvoeding en elkaar minder helpen bij de opvoeding dan gewenst zou zijn. Hieruit kunnen we concluderen dat er wel verbindingen zijn tussen opvoeders in de wijk, echter over informele ondersteuning bij de opvoeding kan nog niet gesproken worden. Positief is een gemeten significante toename van een gemeenschappelijke mening over wat belangrijk is; dat men de indruk heeft dat men elkaar zal helpen; dat de interesse in elkaars opvoeding is toegenomen; dat men kinderen en jongeren zal aanspreken; dat kinderen vaker bij andere gezinnen thuis komen. In negatieve zin lijkt veranderd dat kinderen minder buiten lijken te spelen.

Tabel 13: Ouders over waargenomen PCS

Stelling	2010		2011		2013	
	Eens	Oneens	Eens	Oneens	Eens	Oneens
Wat ik belangrijk vind in de opvoeding vinden de meeste mensen in mijn buurt ook belangrijk.**	47%	35%	62%	20%	70%	11%
Ouders in mijn buurt praten met elkaar over hun kinderen	77%	23%	72%	28%	81%	19%
Ouders in mijn buurt helpen elkaar als er problemen zijn met kinderen*	55%	45%	54%	46%	66%	34%
Ouders in deze buurt zijn er in geïnteresseerd hoe andere ouders hun kinderen opvoeden*	40%	60%	46%	54%	56%	44%
De mensen in de buurt spreken kinderen erop aan als ze geen rekening houden met anderen*	65%	35%	69%	31%	67%	33%
De mensen in de buurt kennen de kinderen die op straat spelen	82%	18%	82%	18%	83%	17%
De mensen in de buurt spreken jongeren erop aan als ze rondhangen*	30%	70%	48%	52%	42%	58%
Dit is een goede buurt voor kinderen om op te groeien**	37%	63%	39%	61%	55%	45%
Het komt vaak voor dat kinderen in deze buurt buiten spelen**	96%	4%	92%	8%	86%	14%
De kinderen in deze buurt komen vaak bij andere gezinnen in de buurt thuis**	58%	42%	52%	48%	55%	45%

* = significant $\chi^2 p < 0,05$. ** = significant $\chi^2 p < 0,01$

Opvallend is de omslag in de beoordeling dat men de wijk als een goede plek om op te voeden ervaart: van 37% in de eerste meting naar 55% in de derde meting.

⁵ Scheidend is het midden van de range

Er is ook gekeken naar de cohesie aan de hand van vragen als: *'Ik ben het met de meeste mensen in mijn buurt eens als het gaat over wat belangrijk is in de opvoeding'*, *'De mensen in deze buurt zijn te vertrouwen'*, *'De mensen in de buurt kunnen over het algemeen goed met elkaar opschieten'*, *'Ik voel me verbonden met deze buurt'*, *'Als ik de kans had, zou ik uit mijn buurt verhuizen'*, *'Ik heb een stem in wat er gebeurt in mijn buurt'*.

Tabel 14: Sociale cohesie ervaren door ouders.

Sociale cohesie	2010	2011	2013
Lage sociale cohesie	47%	44%	29%
Hoge sociale cohesie	53%	56%	71%
Totaal aantal resp.	102	101	106

Uit de bovenstaande tabel wordt duidelijk dat de waargenomen sociale cohesie is toegenomen ($\chi^2 7,769$, $df=2$, $p=.02$). In de bovenstaande vragen is er geen relatie gelegd met De Vreedzame Wijk. Uit de analyse blijkt echter dat er een zwakke, maar significante ($p<.05$) positieve Spearmans rho correlatie is met *'gehoord hebben van de Vreedzame Wijk'* (Spearmans rho: .225) en *'succes zien van de Vreedzame Wijk'* (Spearmans rho.230).

Medewerkers

Aan de medewerkers zijn dezelfde vragen gesteld over het delen van de opvoedingsverantwoordelijkheid. De medewerkers waren het in alle drie de metingen met alle stellingen overwegend 'eens of "zeer eens'.

In onderstaande tabel staan percentages medewerkers die het eens zijn met de stelling. De vragen vormen samen een schaal met een Cronbach's alpha van .855 (een hoge betrouwbaarheid). We zien als we de eerste en derde meting vergelijken, alleen een wijziging optreden bij de derde vraag.

Tabel 15: Delen van de opvoeding door medewerkers

Bent u het eens met de volgende stelling	2010	2011	2013
Het zou goed zijn als ouders opvoeding minder als privéterrein zagen.	63%	82%	61%
Niet alleen professionals, maar ook buurtbewoners kunnen hun steentje bijdragen aan de opvoeding van kinderen in de buurt.	79%	90%	70%
Voor alle kinderen waar ik in mijn werk mee te maken krijg voel ik mij mede-opvoeder.	79%	100%	96%

Uit bovenstaande blijkt er een min of meer gelijke overtuiging met betrekking tot het delen van de opvoeding.

De schaal met betrekking tot de PCS heeft over de drie metingen een betrouwbaarheid van respectievelijk $\alpha = .855$ (10 items). Uit analyse blijkt dat de ervaring van een PCS is afgenomen. Bijna 60% van de medewerkers ervaart in de derde meting niet echt een PCS in de buurt. Daarmee zijn de medewerkers een stuk negatiever over de verbindingen tussen opvoeders in de wijk dan ouders zijn (zie hiervoor tabel 12). Medewerkers zijn wel positief over het programma De Vreedzame Wijk

Tabel 16: De PCS volgens medewerkers

Categorie	2010	2011	2013
Een lage PCS waarnemen	6 (32%)	5 (42%)	12 (57%)
Een hoge PCS waarnemen	13 (68%)	7 (58%)	9 (43%)
Totaal aantal respondenten	19	12	21

We zien overigens dat medewerkers in 2013 negatiever over de PCS zijn gaan denken dan in voorgaande metingen.

De medewerkers is niet gevraagd of ze PCS of sociale cohesie verbinden aan de invoering van De Vreedzame Wijk. Er is wel gevraagd een rapportcijfer te geven voor het succes van De Vreedzame Wijk. Tijdens de eerste meting gaf men gemiddeld een 6,0 (N=19, $\sigma = 1,07$) Tijdens de tweede meting een 6,3 (N=25, $\sigma = 1,1$). In de derde meting is het 6,7 (N=19, $\sigma = 0,9$). In de toelichting geeft iedereen aan dat men positief is over De Vreedzame Wijk, maar in de derde meting geven 11 respondenten aan dat het, om meer succes te hebben breder ingevoerd moet worden.

Door sleutelpersonen wordt meermalen aangegeven dat het prioriteit heeft om ouders als partner bij De Vreedzame Wijk te betrekken. Zij hopen dat dit met de ontwikkeling van De Vreedzame Wijk 2.0 gaat gebeuren. Men geeft aan dat het vertrouwen van ouders er vaak wel is, en dat ouders ook aangeven dat zij getraind willen worden.

Conclusie: Ook hier wordt het trekken van conclusies beperkt door het feit dat ouders nauwelijks zijn toegerust. Uit alle bovenstaande gegevens blijkt dat de attitude (bereidheid) om de opvoeding te delen, meer aanwezig is bij medewerkers dan bij ouders. Daar staat tegenover dat ouders wel een vooruitgang signaleren in de wijk als het gaat om aspecten van die PCS, terwijl medewerkers daar weer negatiever over zijn. Ouders in 2013 zijn significant positiever over de sociale cohesie in de wijk dan ouders uit vorige metingen. Ouders die meer sociale cohesie ervaren hebben een positiever beeld van De Vreedzame Wijk. Medewerkers zijn allemaal positief over De Vreedzame Wijk, maar zien geen vooruitgang in PCS en sociale cohesie in de wijk. Ondanks gunstige berichten kunnen we op basis van de data niet concluderen dat het mechanisme werkzaam is in Kanaleneiland.

Mechanisme 5.1: Wanneer alle betrokken instanties in de wijk zich De Vreedzame Wijk methode en uitgangspunten eigen hebben gemaakt zal het pedagogisch beleid van wijkinstellingen worden versterkt.

Hoe meten we of dit mechanisme werkzaam is in Kanaleneiland:

1. In de interviews is gevraagd, en via andere bronnen is gezocht naar de mate van implementatie van Vreedzaam beleid binnen de instellingen. We hebben het hier over de scholen in Kanaleneiland, Doenja Dienstverlening, het jongerencultuurhuis, Al Amal en andere zelforganisaties.
2. Vervolgens is gezocht naar uitspraken die bevestigen dat het pedagogisch beleid van de instelling is versterkt.

Scholen

De Vreedzame basisscholen zouden de kern van de ontwikkeling van het Vreedzame gedachtegoed onder de kinderen moeten zijn en een voorwaarde voor het ontwikkelen van De Vreedzame Wijk. Op het 'Vreedzaam gehalte' van de scholen is echter vaak commentaar geleverd in interviews met professionals in de wijk en projectleiders. Een veel gehoorde zorg is dat een aantal scholen tekortkomen in hun Vreedzame aanpak. Kinderen zouden niet of niet genoeg in aanraking komen met de Vreedzame methodiek. Kinderenwerkers geven aan wel te willen, maar niet te kunnen refereren aan het Vreedzaam gedachtegoed dat op school aangeleerd zou moeten worden. Vaak wordt aangegeven dat het verschilt per school en per klas of kinderen wel of niet bekend zijn met de methodiek. Er zijn dus twijfels over het pedagogisch beleid van de scholen. Dit is zorgelijk omdat in eerder onderzoek naar voren komt dat juist de scholen een belangrijke richting kunnen geven aan het collectieve pedagogische beleid in de wijk. In het afgelopen jaar zijn er wel veranderingen gemerkt:

Kinderwerker: *“Maar scholen hebben veel op de agenda en moeten ook veel van inspecties etc. Dat geeft onrust en dan sneuvelt de Vreedzame les nog wel eens. Daar staat tegenover dat ze nu steeds meer merken dat ze wat te winnen hebben*

met Vreedzaam en dat motiveert. Bijvoorbeeld de Kinderraad geeft een boost”.

Zelforganisatie: “De scholen van Kanaleneiland hebben een grote ontwikkeling doorgemaakt. De Vreedzame Methode is hier meer zichtbaar”

Kinderwerker: “Er is meer samenwerking met scholen. Zo worden vreedzame thema’s bijvoorbeeld gedeeld met externen (welzijnsorganisaties), zodat zij kunnen aansluiten bij de thema’s die op school aan de orde komen”.

Sportmedewerker: “Het blijft lastig en een heikel punt. Ze willen niet te veel communiceren of over de kinderen uit privacyoverwegingen”

Doenja Dienstverlening

Doenja heeft verklaard dat ze de Vreedzame aanpak als haar (ped-)agogische leidraad heeft genomen. Alle teams zijn naar de vier trainingsbijeenkomsten geweest. Sommigen hebben direct contact met de kinderen en kunnen de training meteen toepassen, maar anderen hebben niet dat directe contact (jeugdhulpverlening en schoolmaatschappelijk werk bijvoorbeeld). Hierdoor blijft het vreedzame minder goed hangen en doen ze er minder mee. Vooral in het kinderwerk wordt de Vreedzame methodiek met succes toegepast. Tijdens teamvergaderingen staat Vreedzaam altijd op de agenda, het is gemeengoed geworden binnen Doenja.

Jongerencultuurhuis

Een vaste groep is een jaar geleden getraind. Een deel van de docentengroep ook, maar omdat er veel wisseling in docenten is zijn niet altijd alle docenten Vreedzaam getraind. Ze proberen nieuwe docenten bij te praten over de Vreedzame Methode. Op dit moment zijn 5 van de 6 docenten Vreedzaam getraind. Volgens medewerkers is het moeilijk deze werkwijze

vast te houden, voornamelijk omdat drukte overheerst. Ze hebben behoefte aan wat meer handvatten en structuur.

Jongerenwerker: “Afgelopen jaren is de JCH aan het groeien, daardoor is het moeilijk om direct contact te houden met elkaar, we moeten hier een meer professionele vorm in vinden. Er is een gestructureerde aanpak nodig”

Jongerenwerker: “Ik zou behoefte hebben aan: Handboekje om het thema in te duiken, basismap met spelkaarten voor nieuwkomers, Hand-out om door te nemen voor nieuwe docenten en een spoedcursus voor nieuwe medewerkers d.m.v. film en hand-out zonder dat de hele groep moet worden verzameld”.

Al Amal

In mei 2012 heeft is de Vreedzame training gevolgd door ongeveer 16 medewerkers/vrijwilligers van Al Amal. Niet iedereen van Al Amal heeft hieraan meegedaan. De methode is nog niet overal geland, er moet nog naar een goede manier worden gezocht om dit in de hele organisatie te implementeren. Binnen het meidenwerk van Al Amal wordt al wel gewerkt met de methodiek, door het gebruik van opstekers, een agenda, een stappenplan en een mediator.

Directie: “We gebruiken hierbij de basisdingen van Vreedzaam, bijvoorbeeld ‘handje geven’, ‘opstekers’, het oplossen van conflicten. Dit zijn voornamelijk stappen die we nu maken binnen de meidengroep, Binnen de algemene dingen komt Vreedzaam nog niet heel erg aan de orde”

Andere zelforganisaties

Andere zelforganisaties in de wijk werken nog niet met de Vreedzame methodiek, maar staan hier wel open voor. De meesten hadden nog nooit gehoord van de methodiek.

Stichting Stimulans: “Wij staan open voor alles wat goed is voor de wijk en dit is welkom”.

MORK: “De leden van MORK kennen waarschijnlijk de VW methodiek niet. Ze staan er wel open voor. Er wordt veel met kinderen gewerkt dus er is hier ook behoefte naar een soortgelijk cursus. Ik vind het vooral belangrijk omdat iedereen in de omgeving dan op één lijn staat en hierdoor de zelfde manier van aanpak hanteren. Daarmee staan ze sterker in de schoenen”.

In onze dataverzameling is onder professionals in de wijk gevraagd in hoeverre ze herkennen dat er in de eigen instelling en bij andere instellingen in de wijk met de Vreedzame methode wordt gewerkt.

Tabel 17: Implementatie

Implementatie	2010			2011			2013		
	Niet	Soms	Ja	Niet	Soms	Ja	Niet	Soms	Ja
Merkt u dat uw collega's binnen de instelling ook volgens de Vreedzame methode werken?	10%	58%	21%	-	35%	59%	3%	15%	83%
Ziet u dit ook terug bij andere instanties in de wijk?	21%	42%	10%	18%	54%	18%	17%	38%	45%
Merkt u dat uw instelling De Vreedzame Wijk methode heeft ingevoerd?	10%	53%	16%	11%	36%	50%	4%	17%	79%

Uit de tabel is af te lezen dat er in alle gevallen vaker ‘soms’ en ‘ja’ wordt geantwoord, wat betekent dat respondenten een

voortgang ervaren van de implementatie van de Vreedzame methode binnen hun eigen instelling en bij andere instellingen in de wijk.

Conclusie: In de meeste organisaties in Kanaleneiland is de methodiek behoorlijk ingevoerd en soms zelfs gemeengoed. Dit geldt echter niet voor de zelforganisaties. Deze zijn niet of nauwelijks betrokken, met uitzondering van AI Amal. Ondanks dat niet geheel aan de voorwaarden is voldaan zien we dat er belangrijke indicaties zijn dat mechanisme werkzaam is in Kanaleneiland.

Mechanisme 5.2: Wanneer alle betrokken instanties in de wijk zich De Vreedzame Wijk methode en uitgangspunten eigen hebben gemaakt zal het collectieve pedagogisch beleid van wijkinstellingen worden versterkt.

Om uitspraken over dit mechanisme te kunnen doen is in vrijwel alle interviews gesproken over de samenwerking met andere instellingen in de wijk. In veel interviews kwam naar voren dat de samenwerking met scholen steeds beter wordt, maar dat aan de samenwerking met zelforganisaties nog gewerkt moet worden. Alle respondenten geven aan dat de samenwerking niet of moeilijk tot stand komt door verschillende werkwijzen en vooral door verschillende visies op opvoeden. Om tot een collectief pedagogisch beleid te komen is het noodzakelijk dat in deze samenwerking geïnvesteerd wordt. Dit geldt overigens ook voor ouders als partner. Met name over ouders wordt veel gezegd.

Politiemedewerker: “Als de projectleiding zelforganisatie en ouders zou weten om te krijgen voor Vreedzaam dan zou er een hele slag gewonnen zijn. Dan wordt het onontkoombaar”.

Directie AI Amal: “Er zijn nu nog te veel gemiste kansen als het om de ouders gaat”.

Wel wordt in vrijwel alle gesprekken aangegeven dat een eenduidige aanpak de grote kracht is van De Vreedzame Wijk.

Conclusie: Nog niet alle organisaties zijn aangehaakt bij de Vreedzame Wijkmethode. Het gaat hier met name om zelforganisaties, maar respondenten van instellingen die wel participeren in de Vreedzame Wijk methode zijn unaniem in hun mening dat de collectieve aanpak een belangrijke kracht is van het programma. De werkzaamheid van het mechanisme in Kanaleneiland is hiermee bevestigd.

Mechanisme 6: Wanneer in de leefomgeving van kinderen gebruik wordt gemaakt van De Vreedzame Wijk methode zal de veiligheidsbeleving van kinderen in deze leefomgeving toenemen.

Hoe meten we of dit mechanisme werkzaam is in Kanaleneiland:

1. Er wordt gekeken hoe de veiligheidsgevoelens zich hebben ontwikkeld in de drie metingen.
2. Er wordt gekeken naar samenhang tussen gemeten veiligheidsbeleving bij kinderen en het herkennen van Vreedzame attributen, het toepassen van het stappenplan en het te maken hebben met wijkmediatoren.

De kinderen zijn gevraagd naar hun veiligheidsbeleving op vier domeinen: de kinderactiviteit, in de buurt van de kinderactiviteit, tussen de activiteit en thuis en in de eigen straat. Er blijken geen significante verschillen te zijn tussen de achtereenvolgende metingen.

Tabel 20: Kinderen over veiligheid (n=103, 101 en 124).

Locatie	2010	2011	2013
	Veilig %	Veilig %	Veilig %
In de kinderactiviteit	80	82	72
In de buurt van de kinderactiviteit	59	65	69
Tussen de activiteit en thuis	68	60	83
In de eigen straat	78	76	76

Uit de tabel wordt duidelijk dat in de eerste twee metingen circa 80% van de respondenten zich veilig voelt in de kinderactiviteiten en in de derde meting is dit percentage gedaald naar 72%. Dit is een opmerkelijke daling die statistisch niet significant is, maar wel betekent dat tussen de 20 en 30% van alle respondenten zich niet veilig voelt. In alle metingen zijn dit vooral kinderen die speeltuin Anansi bezoeken. 44% van de kinderen uit deze speeltuin hebben hier een neutraal veiligheidsgevoel: niet veilig/niet onveilig. Uit gesprekken met professionals kunnen wij opmaken dat in deze speeltuin vaak overlastproblemen zijn (geweest) met een groep jongens. Ook uit kwalitatieve analyse blijkt dat kinderen zich onveilig voelen omdat, zoals een respondent aangaf “*omdat er soms grote jongens of probleemkinderen zijn*”. Uit de analyse blijkt er een significant verband te zijn tussen leeftijd en veiligheid in de niet gesuperviseerde situaties: zich veilig voelen in de buurt van de activiteit (Spearman's rho: .153, $p < .01$), tussen hier en thuis (Spearman's rho: .208, $p < .01$) en de eigen straat (Spearman's rho: .169, $p < .01$). Dus naarmate kinderen jonger zijn voelen zich onveilig in ongestructureerde situaties. Uit de analyse komt de ‘buurt van de kinderactiviteit’ naar voren als de meest onveilige plek binnen de gemeten domeinen. De logica hierachter zou kunnen zijn dat daar de bescherming van de supervisie binnen de kinderactiviteit wegvalt, maar dat er nog wel veel kinderen aanwezig zijn, wat voor onveiligheid zorgt.

Twee aspecten met betrekking tot de veiligheidsbeleving van de respondenten komen vaak als reden naar voren, namelijk: Veel respondenten die zich veilig voelen relateren dit gevoel

met de aanwezigheid van bekende personen in de omgeving. Onveiligheid wordt voornamelijk toegeschreven aan negatieve ervaringen die de respondenten in het verleden hebben moeten doorstaan in de betreffende omgeving. Een gedetailleerd beeld over de redenen van het veiligheidsgevoel bij kinderen wordt weergegeven in tabel 21.

Tabel 21: Waarom veilig/onveilig

Reden van veiligheidsgevoelens	%
Positieve sociale contacten/kent veel mensen	53,5%
Er is nooit wat	16,6%
Bekendheid/affiniteit met de omgeving	14,4%
Ik voel me sterk/ zelfvertrouwen	10,8%
Geen pestgedrag	4,7%
Reden van onveiligheidsgevoelens	%
Ervaring met baldadigheid/criminaliteit/pestgedrag	64,4%
Verkeersveiligheid	16,2%
Veel onbekenden	8,6%
Niet bekend met de omgeving	5,4%
Er is altijd wel wat	5,4%

Zoals aangegeven is er gekeken naar de samenhang tussen de veiligheidsbeleving van kinderen en de herkenbaarheid van De Vreedzame Wijk. Uit de analyse blijkt dat er een zwakke maar significante samenhang bestaat tussen de veiligheidsbeleving van kinderen binnen de kinderactiviteiten en de herkenbaarheid van de Vreedzame attributen (Spearman's rho: .15, $p < 0.01$). Dit zou kunnen betekenen dat kinderen zich veiliger voelen binnen de activiteit wanneer zij De Vreedzame Wijk herkennen. Dit is alleen het geval in de kinderactiviteit en geldt niet voor de andere (ongestructureerde) domeinen. Daar is het verband nihil te noemen. Een verklaring hiervoor kan gezocht worden in het feit dat de herkenbaarheid op straat en in de buurt veel minder is dan in de kinderactiviteiten, waar het programma juist goed is ingebed.

Kinderen is gevraagd of ze wel eens geholpen zijn door een wijkmediator bij het oplossen van een conflict en de frequentie

liep van 4 in 2010, naar 8 in 2011, tot 33 in 2013. Van de 45 kinderen die 'in de afgelopen 2 weken een wijkmediator zagen' voelden zich 39 kinderen veiliger ($\chi^2 45,08$, $df=3$, $p < .001$). Tussen het geholpen worden door een wijkmediator en zich daarna veiliger voelen is een significant verband (Spearman's rho: .236, $p < .01$)

Daarnaast is er gekeken naar de correlatie tussen het toepassen van het stappenplan en het veiligheidsgevoel. Oppelaar en Wittebrood (2005) geven aan dat het grip hebben op de omgeving een belangrijke voorwaarde is voor het veiligheidsgevoel. Door middel van een stappenplan krijgen kinderen vaardigheden aangereikt om in conflictsituaties op een juiste manier te kunnen handelen. Hierdoor hebben ze meer grip op de omgeving en kan verwacht worden dat ze zich ook veiliger zullen gaan voelen. Uit de analyse komt echter naar voren dat er geen verband is tussen het toepassen van het stappenplan en het veiligheidsgevoel, zowel op straat als in de kinderactiviteit (Spearman's rho: .01, $p > 0.05$). Ook de kwalitatieve analyse geeft geen duidelijkheid over het verband tussen deze twee variabelen. Er is nauwkeuriger gekeken naar de uitkomsten en dan blijkt dat de meeste differentiatie zit in de antwoordcategorie 'niet veilig/niet onveilig'. Hierbij blijkt dat in de ongestructureerde situaties een verschuiving plaatsvindt richting veilig voelen, naarmate men meer stappen toepast.

Tabel 22: Verschuiving van respons van 'niet veilig/ niet onveilig' richting veilig per situatie.

Niet veilig/ niet onveilig per situatie	Stappen toepassen			
	0	1-2	3-4	>5
In de buurt van de kinderactiviteit	20	4	4	2
Tussen de activiteit en thuis	12	1	2	2
In de eigen straat	11	2	1	2

Overigens waren de respondenten die zich onveilig voelden 'in de buurt van de kinderactiviteit' en 'tussen de activiteit en thuis' allen kinderen die geen stappen gebruikten. De tabel hierboven

geeft indicaties dat het 'niet veilig/niet onveilig voelen te maken heeft met de competentie van het toepassen van de stappen.

Aan kinderen is gevraagd hoe het veiliger zou kunnen worden in de wijk. Vaak wordt genoemd dat er meer repressief moet worden opgetreden door bijvoorbeeld de politie en er meer toezicht moet zijn, maar net zo vaak wordt er een moreel appel gedaan. Ook verkeersmaatregelen worden vaak genoemd. Een aantal ideeën staat hieronder.

Meisje, 10 jaar: *“Voordat je de speeltuin in komt, zou je moeten laten zien wie je bent”.*

Meisje, 10 jaar: *“Er moet een betere omgang tussen mensen komen. De 'grote' en 'sterke' zouden zich beter moeten gedragen.”*

Meisje, 11 jaar: *“Als er iets gebeurd moet er een speciaal iemand zijn om die jongens te verbeteren”*

Jongen, 9 jaar: *“Virtuele stoplichten, die gaan pas op groen als kinderen weer voorbij zijn”.*

Ook aan ouders is gevraagd hoe veilig zij de kinderactiviteiten en de wijk vinden.

Tabel 23: Ouders over veiligheid (n=102, 101 en 106).

De kinderactiviteit*	2010	2011	2013
Is veilig	83%	83%	85%
Is niet veilig / niet onveilig	5%	8%	13%
Is onveilig	12%	3%	2%
Rond de kinderactiviteit**	2010	2011	2013
Is veilig	48%	69%	67%
Is niet veilig / niet onveilig	26%	20%	22%
Is onveilig	16%	11%	11%
De buurt***	2010	2011	2013
Is veilig	44%	48%	36%
Is niet veilig / niet onveilig	16%	33%	41%
Is onveilig	37%	19%	22%

*= Pearsons Chi² 12,7, df=4, p=.013; **= Pearsons Chi² 16,3, df=6, p=.012; ***= Pearsons Chi² 15,8, df=4, p=.003

Opvallend is dat percepties van veiligheid zijn toegenomen bij alle locaties. Deze verandering zit niet zozeer in het toenemen van veiligheidsgevoel, maar in het afnemen van onveiligheidsgevoelens. Er is gekeken of er correlatie is tussen het hebben van kinderen op een Vreedzame School en veiligheid. Er blijkt een lichte significante samenhang bij de perceptie van veiligheid in de buurt (Spearman's rho: .112, p= .027).

Tabel 24: Ouders' ideeën over achtergrond van veiligheid/onveiligheid

Veilig/onveilig door...	2010	2011	2013
Sociale onveiligheid (overlast, criminaliteit)	40	36	32
Bij ons is het rustig/ok	28	33	31
Verkeersonveiligheid	15	11	18

Er is gekeken waaraan respondenten hun gevoelens voor veiligheid/onveiligheid toeschrijven. Hierbij is het opvallend dat

de afname van gevoelens van onveiligheid veroorzaakt wordt door sociale aspecten en een lichte stijging van het aantal mensen dat meldt dat ze in een rustige buurt wonen. Dit is niet gekleurd door meningen over het programma De Vreedzame Wijk, omdat er juist in de 3^e meting minder ouders van kinderen van een Vreedzame School zijn vertegenwoordigd. We zien daarentegen wel een toename van meldingen van onveiligheid door verkeer.

Er is expliciet in de derde meting gevraagd of men meent dat De Vreedzame Wijk invloed heeft op de veiligheid in de wijk. Daarop zijn antwoorden gegeven die we in de onderstaande tabel hebben gecategoriseerd.

Tabel 25: Ouders zien wel/niet relatie VW en veiligheid.

Relatie Veiligheid en VW	3 ^e meting
Weet niet	34
Nee	23
Misschien/ een beetje/denk het wel	13
Ja	16

Een ouder gaf de kenmerkende uitspraak:

“Nee, het probleem is groter dan de Vreedzame Wijk, maar je moet het wel doen, anders wordt het niets”.

Een kleine meerderheid van ouders met een mening ziet een relatie tussen De Vreedzame Wijk en de veiligheid in de wijk. Hier is er geen correlatie met het hebben van kinderen op een Vreedzame School.

Tot slot zijn de medewerkers gevraagd om hun mening te geven over de veiligheid in de voorzieningen, zie tabel 25 voor de antwoorden uit de derde meting. In het algemeen wordt de buurt niet veilig/ niet onveilig bevonden. De directe omgeving waar de activiteiten plaats vinden wordt daarentegen over het

algemeen als veilig bestempeld. Medewerkers in 2013 denken niet significant positiever over de veiligheid in de voorzieningen dan de medewerkers in de jaren er voor. Het overgrote deel van de medewerkers is echter wel zeer positief over De Vreedzame Wijk en beschouwen het programma als een belangrijke factor voor de verbetering van de veiligheid in de kindervoorzieningen en de wijk. Een antwoord dat kenmerkend is voor de medewerkers wordt door een professional als volgt verwoordt:

‘ja, wel op de locaties waar wij werken, kinderen raken gewond aan de structuur en de manier van conflicten oplossen, op straat is dit nog niet heel erg zichtbaar’.

Tabel 26: Medewerkers en veiligheid in de voorziening.

Veiligheid in de voorziening door medewerkers	nooit	soms	vaak
Verbaal geweld (bijvoorbeeld uitschelden en pesten)	2	20	3
Psychisch geweld (bijvoorbeeld bedreigen, intimideren)	4	21	0
Fysiek geweld (bijvoorbeeld schoppen, slaan)	6	18	0
Bedreiging met of gebruik van wapens of andere voorwerpen	18	5	0
Vernieling van eigendommen	8	16	1
Diefstal van bezittingen	12	12	0

Uit de tabel blijkt dat ten tijde van de meting nog steeds geweld voorkomt

Conclusie:

In vergelijking met de voorgaande metingen voelen kinderen in de derde meting zich significant veiliger op het domein ‘tussen de kinderactiviteit en thuis’ dan kinderen uit voorgaande metingen. In de derde meting voelt 28% van de kinderen zich niet veilig in de kindervoorziening. Er bestaat een zwak maar

significant verband tussen het herkennen van De Vreedzame Wijk attributen en het veiligheidsgevoel in de kinderactiviteiten. Er is een verband tussen het toepassen van het stappenplan en de veiligheidsbeleving van kinderen. Hierbij zijn er indicaties dat het samenhangt met de competenties van het gebruiken van het stappenplan. Ouders in de derde meting vinden de wijk significant veiliger dan ouders uit voorgaande metingen. Grootste deel van de ouders weten niet of er een verband is met de Vreedzame Wijk en de toegenomen veiligheid in de wijk. Ongeveer een kwart van de ouders en iets meer dan de helft van de ouders met een mening over het onderwerp, legt een relatie tussen de veiligheid in de wijk en het programma de Vreedzame Wijk. De professionals zijn van mening dat de wijk qua veiligheid in de loop der jaren er niet op vooruit is gegaan. Een groot deel van de medewerkers ziet De Vreedzame Wijk als een programma dat een bijdrage levert aan de veiligheid van de wijk, vooral in de kindervoorzieningen. Een uitspraak over de werkzaamheid van mechanisme kan niet anders dan een genuanceerde zijn: Bij alle drie de groepen vinden we indicaties dat het mechanisme werkzaam is, ook al zijn deze vaak indirect. Sommigen zien nog geen verband omdat de implementatie nog niet optimaal is. Deze gegevens geven geen zekerheid, maar ondersteunen de waarschijnlijkheid van het werkzaam zijn van het mechanisme.

Conclusie uit metingen

Indicaties van effecten langs de veronderstelde mechanismen.

1.1 Als kinderen de Vreedzame attributen, waarden en normen, verbinden aan een bepaald domein zullen ze het, op school aangeleerde Vreedzame gedrag, daar eerder vertonen.

Zowel de herkenbaarheid van Vreedzame aspecten als het doen van taken in de wijk is bij kinderen significant toegenomen. Daarbij is er een verband tussen de mate van het herkennen van Vreedzame aspecten in een voorziening en het zich meer verantwoordelijk voelen en het doen van taken in de wijk. Bijzonder is dat kinderen die op een Vreedzame School zitten in de wijk zich niet anders gedragen dan kinderen van andere scholen. Het is dus de vraag of het zitten op een Vreedzame School als onafhankelijke variabele mag gelden. Omdat er wel samenhang is met de variabele 'herkenbaarheid Vreedzame aspecten' is er wel degelijk een indicatie dat het mechanisme in De Vreedzame Wijk Kanaleneiland werkzaam is.

1.2 Als kinderen buiten de school geconfronteerd worden met uitingen van de Vreedzame School methode, zullen ze daar beter in staat zijn om volgens de Vreedzame School methode conflicten op te lossen

Zowel het toepassen van het stappenplan als de COTS attitude zijn in de drie onderzoeken in een positieve richting veranderd. Echter hier blijkt weinig tot geen samenhang te zijn met het bezoeken van een Vreedzame School. Er is ook geen samenhang tussen de beide afhankelijke variabelen (aantal gebruikte stappen en COTS attitude) en het herkennen van Vreedzame aspecten in de kindervoorziening. Het mechanisme kan dus niet worden gevonden in dit

onderzoek

2.1 Als kinderen gemeenschapstaken uitvoeren in de wijk wordt de gemeenschapszin bevorderd

Er blijkt in de drie metingen een toename te zijn van het willen doen van gemeenschapstaken. Er is geen significante toename van verantwoordelijkheidsgevoel. Wel blijkt er een kleine samenhang tussen de bovenstaande variabelen en het feitelijk doen van gemeenschapstaken, waarmee er een indicatie is dat het veronderstelde mechanisme in Kanaleneiland werkzaam is.

2.2 Als kinderen meer inspraak krijgen in bestaande kinderactiviteiten zal daarmee de participatie en de gemeenschapszin worden bevorderd.

De mate van participatie in de wijk is in de totale meetperiode niet toegenomen en er blijkt geen relatie te zijn met gemeenschapszin. Het mechanisme wordt niet als werkzaam herkend in dit onderzoek.

3 De toerusting van alle opvoeders in de wijk met de principes van de 'Vreedzame aanpak' vermindert de handelingsverlegenheid in de omgang met kinderen (adequaat omgaan met incidenten, brutaal gedrag, escalaties van conflicten, e.d.).

Er is aan de voorwaarde dat 'alle' opvoeders zijn toegerust nog niet voldaan. In de 3^e meting waren 11 ouders die een cursus deden betrokken. Dit beperkt het trekken van conclusies wat betreft de ouders. Ouders achten zichzelf redelijk competent in de opvoeding en dit wijzigt niet na implementatie van het programma in de wijk. Ouders in de derde meting voelen zich wel kompetenter in het omgaan met conflicten met betrekking tot kinderen dan ouders in de eerste en tweede meting. De meerderheid van de medewerkers

achte zichzelf in alle drie metingen competent en De Vreedzame Wijk zorgde niet voor een grotere competentie na implementatie. Niettemin zijn ze positief over De Vreedzame Wijk. De veronderstelde werkzaamheid van dit mechanisme wordt hiermee in dit onderzoek niet gevonden.

4.1 De Vreedzame aanpak leidt tot een gedeelde opvoedingsverantwoordelijkheid voor elkaars kinderen omdat men elkaar door de gemeenschappelijke taal als medeopvoeder herkent.

4.2 Wanneer opvoeders in de buurt de opvoedingsverantwoordelijkheid voor elkaars kinderen delen zal de opvoedingscompetentie toenemen.

Ook hier wordt het trekken van conclusies beperkt door het feit dat ouders nauwelijks zijn toegerust. Uit alle bovenstaande gegevens blijkt dat de attitude (bereidheid) om de opvoeding te delen, meer aanwezig is bij medewerkers dan bij ouders. Daar staat tegenover dat ouders wel een vooruitgang signaleren in de wijk als het gaat om aspecten van die PCS, terwijl medewerkers daar weer negatiever over zijn. Ouders in 2013 zijn significant positiever over de sociale cohesie in de wijk dan ouders uit vorige metingen. Ouders die meer sociale cohesie ervaren hebben een positiever beeld van De Vreedzame Wijk. Medewerkers zijn allemaal positief over De Vreedzame Wijk, maar zien geen vooruitgang in PCS en sociale cohesie in de wijk. Ondanks gunstige berichten kunnen we op basis van deze data niet concluderen dat het mechanisme werkzaam is in Kanaleneiland.

5.1 Wanneer alle betrokken instanties in de wijk zich De Vreedzame Wijk methode en uitgangspunten eigen hebben gemaakt zal het pedagogisch beleid van wijkinstellingen worden versterkt.

In de meeste organisaties in Kanaleneiland is de methodiek behoorlijk ingevoerd en soms zelfs gemeengoed. Dit geldt echter niet voor de zelforganisaties. Deze zijn niet of nauwelijks betrokken, met uitzondering van AI Amal. Ondanks

dat niet geheel aan de voorwaarden is voldaan zien we dat er belangrijke indicaties zijn dat het mechanisme werkzaam is in Kanaleneiland.

5.2 Wanneer alle betrokken instanties in de wijk zich de Vreedzame Wijk methode en uitgangspunten eigen hebben gemaakt, zal het collectieve pedagogisch beleid van wijkinstellingen worden versterkt

Nog niet alle organisaties zijn aangehaakt bij de Vreedzame Wijkmethode. Het gaat hier met name om zelforganisaties, maar respondenten van instellingen die wel participeren in de Vreedzame Wijk methode zijn unaniem in hun mening dat de collectieve aanpak een belangrijke kracht is van het programma. De werkzaamheid van het mechanisme in Kanaleneiland is hiermee bevestigd.

6 Wanneer in de leefomgeving van kinderen gebruik wordt gemaakt van de Vreedzame Wijk- methode zal de veiligheidsbeleving van kinderen in deze leefomgeving toenemen.

In vergelijking met de voorgaande metingen voelen kinderen in de derde meting zich significant veiliger op het domein 'tussen de kinderactiviteit en thuis' dan kinderen uit voorgaande metingen. In de derde meting voelt 28% van de kinderen zich niet veilig in de kindervoorziening. Er bestaat een zwak maar significant verband tussen het herkennen van De Vreedzame Wijk attributen en het veiligheidsgevoel in de kinderactiviteiten. Er is een verband tussen het toepassen van het stappenplan en de veiligheidsbeleving van kinderen. Hierbij zijn er indicaties dat het samenhangt met de competenties van het gebruiken van het stappenplan. Ouders in de derde meting vinden de wijk significant veiliger dan ouders uit voorgaande metingen. Grootste deel van de ouders weten niet of er een verband is met de Vreedzame Wijk en de toegenomen veiligheid in de wijk. Ongeveer een kwart van de ouders en iets meer dan de helft van de ouders met een mening over het onderwerp, legt een relatie tussen

de veiligheid in de wijk en het programma de Vreedzame Wijk. De professionals zijn van mening dat de wijk qua veiligheid in de loop der jaren er niet op vooruit is gegaan. Een groot deel van de medewerkers ziet De Vreedzame Wijk als een programma dat een bijdrage levert aan de veiligheid van de wijk, vooral in de kindervoorzieningen. Een uitspraak over de werkzaamheid van mechanisme kan niet anders dan een genuanceerde zijn: Bij alle drie de groepen vinden we indicaties dat het mechanisme werkzaam is, ook al zijn deze vaak indirect. Sommigen zien nog geen verband omdat de implementatie nog niet optimaal is. Deze gegevens geven geen zekerheid, maar ondersteunen de waarschijnlijkheid van het werkzaam zijn van het mechanisme.